

ΔΙΑΦΩΡΩΤΙΚΕΣ ΑΛΛΑΓΕΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

Τοῦ κ. ΝΙΚΟΛΑΟΥ Ε. ΑΛΕΞΑΝΔΡΑΚΗ

Καθηγητοῦ τοῦ Wesleyan University τοῦ Kentucky καὶ Προέδρου τοῦ Δ.Σ.
τῆς «ΝΕΑΣ ΑΓΡΕΞ»

Σκοπὸς τῆς παρουσίης μελέτης εἶναι νὰ δεῖξη τὴν μορφή τῆς διαφοροποιή-
σεως τῆς Ἑλληνικῆς Οἰκονομίας ἀπὸ τὸ 1953 ἕως τὸ 1970. Γιὰ νὰ ἐπιτευχθῇ αὐτὸς
ὁ σκοπός, θὰ ἐξετάσουμε τὰ δημογραφικὰ χαρακτηριστικὰ τῆς χώρας, τὴν ἀνά-
πτυξη τῶν τριῶν τομέων : πρωτογενῆς, δευτερογενῆς, τριτογενῆς καὶ τὸ ἰσοζύ-
γιο πληρωμῶν. Τὸ ἔτος 1953 λαμβάνεται ὡς σημεῖο ἐκκινήσεως γιὰ δύο λόγους.
Ἦταν τὸ ἔτος ὑποτιμήσεως τοῦ Ἑλληνικοῦ νομίσματος καὶ στοιχεῖα γιὰ τὴν
περίοδο πρὸ τοῦ 1953 εἶναι σχεδὸν ἀνόπαρακτα.

Πληθυσμὸς καὶ Ἐργατικὸ Δυναμικὸ

Ὁ πληθυσμὸς τῆς Ἑλλάδος σύμφωνα μὲ τὴν ἀπογραφή τοῦ 1971 ἦταν
8.768.640, σὲ σύγκριση μὲ 7.632.861 καὶ 8.388.553 μὲ τὴς ἀπογραφὰς τῶν ἐτῶν 1951
καὶ 1961 ἀντιστοίχως. Ἐτοὶ ὁ μέσος ἐτήσιος ρυθμὸς ἀξίσεως τοῦ πληθυσμοῦ
ἦταν 0,7% ἀπὸ τὸ 1951 ἕως τὸ 1971. Οἱ τάσεις ἀστικοποιήσεως ἐμφανίζονται
στὸν πίνακα 1.

Πίνακας 1

ΠΟΣΟΣΤΑ ΑΣΤΙΚΟΥ, ΗΜΙΑΣΤΙΚΟΥ ΚΑΙ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ

Ἔτος ἀπογραφῆς	Ἀστικὸς	Ἡμιαστικὸς	Ἀγροτικὸς
1951	37.7	14.8	47.5
1961	43.3	12.9	43.8
1971	53.2	11.7	35.1

Πηγή : Στατιστικὴ Ἐπετηρὶς τῆς Ἑλλάδος : 1971, σελὶς 23.

Παρατηρεῖται ὅτι μεταξὺ 1961 - 1971 τὸ ποσοστὸ τοῦ ἀστικοῦ πληθυσμοῦ
ἀξήθηκε περίπου 14,5%, ἐνῶ τὸ ποσοστὸ τοῦ ἀγροτικοῦ μειώθηκε περίπου 17,2%.
Ἡ συνεχῆς ροὴ τοῦ πληθυσμοῦ ἀπὸ τὴς ἀγροτικῆς περιοχῆς εἰς τὴς μεγάλας πόλεις

αποδίδεται σε παράγοντες όπως Έλλειψη ευκαιριών απασχολήσεως' στα χωριά και στην έξλη των μεγάλων πόλεων.

Μεταξύ 1961 - 1970, περίπου 830.000 άτομα μετανάστευσαν μόνιμος, σε σύγκριση με την αύξηση του πληθυσμού εκ 347.000 κατά την αυτή περίοδο. Η μετανάστευση έχει δυσμενείς επιπτώσεις στην οικονομική ανάπτυξη της χώρας δεδομένου ότι διαταράσσει την κατά ηλικία κατανομή του πληθυσμού, απορροφά εργατικό δυναμικό και αφήνει πίσω παιδιά και γέροντες (βλέπε πίνακα 2).

Πίνακας 2

ΣΥΝΟΛΙΚΟΣ ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ ΚΑΙ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗ ΚΑΤΑ ΗΛΙΚΙΑ, 1971

Όμαδες ηλικιών	Αριθμός σε χιλιάδες		Ποσοστιαία κατανομή	
	Πληθυσμός	Μετανάστες	Πληθυσμός	Μετανάστες
0 - 14 ετών	2.180.220	11.097	24,85	17,97
15 - 64 ετών	5.610.720	49.897	64,00	80,81
65 ετών και άνω	977.700	751	11,15	1,22

Πηγή: Έθνική Στατιστική Υπηρεσία της Ελλάδος.

Σύμφωνα με την απογραφή του 1961, το εργατικό δυναμικό της Ελλάδος ήταν 3.639.000, το οποίο αποτελούσε 43,5% του πληθυσμού της χώρας. Η απογραφή του 1971 ανέφερε το εργατικό δυναμικό σε 3.284.000 άτομα, δηλαδή μόνο 37,7% του συνολικού πληθυσμού. Έτσι σε μία δεκαετία το εργατικό δυναμικό της χώρας μειώθηκε περίπου 9,8%. Ο πιο σοβαρός παράγων που συνετέλεσε σ' αυτή τη μείωση είναι η μαζική μετανάστευση. Αυτός ο ισχυρισμός υποστηρίζεται από εμπειρικές μελέτες που δείχνουν ότι το πηλίκον των εργατών που επιστρέφουν προς των αναχωρούντων για την Δυτική Γερμανία, χώρα προορισμού των περισσότερων μεταναστών, είναι περίπου 42 : 100. Έτσι μπορούμε να υπολογίσουμε ότι από 830.000 άτομα που μετανάστευσαν από το 1961 έως το 1970, 339.000 επέστρεψαν στην Ελλάδα και 431.000 έμειναν σε ξένες χώρες, μέγεθος το οποίο υπερκαλύπτει την απόλυτη μείωση του εργατικού δυναμικού εκ 355.000 μεταξύ 1961 και 1971.

Προϊόν

Μέσα σε 18 χρόνια η Ελλάδα επέτυχε μια εντυπωσιακή αύξηση του Ακαθάριστου Εθνικού Προϊόντος (Α.Ε.Π.) και των συστατικών του. Μεταξύ του 1953 και 1970, το Α.Ε.Π. σε σταθερές τιμές 1952 αυξήθηκε με μέσο ρυθμό 7,2% ετησίως. Κατά την διάρκεια της αυτής περιόδου, οι μέσοι ετήσιοι ρυθμοί ανάπτυξεως, σε σταθερές τιμές, ήταν 3,5% για τον πρωτογενή τομέα, 9,3% για τον δευτερογενή

και 7,2% για τον τριτογενή τομέα. Με ετήσιο ρυθμό αύξησης του πληθυσμού και το ίδιο χρονικό διάστημα 0,7%, το πραγματικό κατά κεφαλήν εισόδημα αυξήθηκε κατά 6,5% ετησίως. Αμφότεροι οι ρυθμοί αύξησης, Α.Ε.Π. και Α.Ε.Π. κατά κεφαλήν, ήταν υψηλότεροι αυτών που παρατηρήθηκαν σε πολλές Δυτικές χώρες. Ειδικότερα, μεταξύ 1960 - 1969 οι χώρες του Οργανισμού για Οικονομική Συνεργασία και Ανάπτυξη είχαν μέσο ετήσιο ρυθμό ανάπτυξης του Α.Ε.Π. 5,1%, με την Ιαπωνία στην πρώτη θέση με 11,1%, και την Ελλάδα δεύτερη με 7,6%. Κατά την αυτήν περίοδο ο μέσος ετήσιος ρυθμός ανάπτυξης για τις χώρες της Κοινής Αγοράς ήταν 4,8% (*).

Η διάρθρωση του Α.Ε.Π. της Ελλάδος κατά τομέα προελεύσεως, δείχνει ακόμη μία λιγότερο Βιομηχανική Χώρα, παρ' όλες τις σημαντικές αλλαγές που προσέλαβησαν από το 1953. Κατ' αυτόν τον χρόνο, ο πρωτογενής τομέας παρήγαγε 30,5% του Α.Ε.Π. Ο ίδιος τομέας το 1961 παρήγαγε 24% και άπασχολούσε 53,8% του οικονομικής ενεργού πληθυσμού, ένδειξη χαμηλής παραγωγικότητας. Το 1970, ο πρωτογενής τομέας παρήγαγε μόνο 16,3% του Α.Ε.Π., αλλά η παραγωγικότητα είχε ανέβει σημαντικώς, έτσι μόνο 40,5% του εργατικού δυναμικού παρέμεινε άπασχολούμενο σ' αυτόν τον τομέα. Έν τῷ μεταξύ, ο δευτερογενής τομέας αύξησε την συμμετοχή του στο Α.Ε.Π. σε σταθερές τιμές 1952, από 18,3% το 1953 σε 22% το 1961, με 18,5% του εργατικού δυναμικού άπασχολούμενου σ' αυτόν τον τομέα το 1961. Το 1970 η συμβολή του δευτερογενούς τομέως στο Α.Ε.Π. έφθασε 25,5%, με 25,6% του οικονομικής ενεργού πληθυσμού. Παρ' όλο που το εργατικό δυναμικό στον τριτογενή τομέα αυξήθηκε από 24,4% το 1961 σε 32% το 1970, η συμμετοχή του στο Έθνικό προϊόν αυξήθηκε μόνο 0,6%. Με άλλα λόγια μπορεί να υποστηριχθεί ότι εκτός από τον σχετικώς υψηλό ρυθμό ανάπτυξης της Ελληνικής Οικονομίας από το 1953 έως το 1970, έλαβαν μέρος και ευνοϊκές διαρθρωτικές αλλαγές μεταξύ των τριών τομέων της οικονομίας (**).

Ανάλυση κατά τομείς

Η φωνητῶς ανάλυση δείχνει ότι η δομή της Ελληνικής Οικονομίας άλλαξε μεταξύ του 1953 και 1970. Στην συνέχεια θα προχωρήσουμε σε μία αναλυτικότερη συζήτηση και εξέταση των αλλαγών και αιτίων τους κατά τομέα.

Πρωτογενής τομέας

Ο πρωτογενής τομέας αποτελείται από την γεωργία, κτηνοτροφία, αλιεία και δασοκομία. Κατά την υπό μελέτη περίοδο ο μέσος ρυθμός ανάπτυξης της γεωργίας και κτηνοτροφίας ήταν 3,5%, με τον υψηλότερο (23%) επιτευχθέντα το 1961 και τον χαμηλότερο (-7%) το 1968. Η συμβολή της γεωργίας και κτηνο-

1. Έθνικοί Λογαριασμοί της Ελλάδος 1941-1970, Άριθ. 21, (Αθήναι: Έθνική Στατιστική Υπηρεσία της Ελλάδος, 1972), σελ. 21.

2. Οι ρυθμοί αύξησης του Α. Ε. Π. και των συστατικών του υπολογιστηκαν από: Έθνικοί Λογαριασμοί της Ελλάδος 1948-1970, Άριθ. 21.

τροφίας στο συνολικό προϊόν του πρωτογενούς τομέως κομάνθηκε από 92 μέχρι 95% μεταξύ 1953 - 1970. Το 1953, 29% του Α.Ε.Π. προήλθε από την γεωργία και κτηνοτροφία. Το ποσοστό αυτό έπεσε σε 16% το 1970.

Από το 1953 η παραγωγή πολλών γεωργικών προϊόντων έχει αυξηθεί σημαντικά, και πολλά από αυτά όχι μόνο ικανοποιούν την εσωτερική ζήτηση, αλλά επίσης επιτρέπουν εκτεταμένες εξαγωγές. Ο πίνακας 3 δείχνει την παραγωγή των κυριωτέρων αγροτικών προϊόντων καθώς επίσης και τις ποσοστιαίες αυξήσεις τους από το 1954 έως το 1969. Τα ύψηλά ποσοστά αυξήσεως εσπεριδοειδών, λαχανικών, επιτραπέζιων σταφυλών και σουλτανινών αντικατοπτρίζουν το γεγονός ότι η παραγωγή τους αντίδρασε θετικά στην εξωγενή ζήτηση που δημιουργήθηκε, κυρίως, από τις Δυτικές Ευρωπαϊκές χώρες.

Επέκταση της καλλιεργουμένης περιοχής, αύξηση των άρδευτικών έργων, επέκταση της μηχανοποίησης, λιπάσματα, τεχνικές γνώσεις, βελτιωμένες καλλιεργητικές μέθοδοι, κυβερνητική πολιτική και άλλες στην ζήτηση εξωτερικού ήταν οι σπουδαιότεροι λόγοι για την διαφοροποίηση της συνθέσεως του προϊόντος της Έλληνικής αγροτικής παραγωγής μεταξύ του 1953 - 1970.

Η καλλιεργουμένη περιοχή αυξήθηκε από 36.733 χιλιάδες στρέμματα το 1961 σε 40.644 χιλιάδες στρέμματα το 1970 (3). Η άρδευόμενη γη αυξήθηκε από 6.006 χιλιάδες στρέμματα σε 7.298 χιλιάδες στρέμματα κατά την περίοδο 1966 - 1970 (4). Επίσης μετά το 1953 η μηχανοποίηση της γεωργίας αυξήθηκε σημαντικά αλλά είναι άπαραίτητη περαιτέρω επέκταση μηχανοποιήσεως. Ο αριθμός των καλλιεργητικών και θερμολαϊωνιστικών μηχανών σε χρήση αυξήθηκε από περίπου 30.000 κατά την περίοδο 1961 - 1965 σε περίπου 60.000 το 1970 (5).

Η αύξηση της γεωργικής παραγωγής μπορούσε να είναι ακόμη μεγαλύτερη, εάν οι αγρότες είχαν έντοματώσει τα αγροτεμάχια τους, τα οποία χαρακτηρίζονται από καταταμαχισμό εξ αιτίας των νόμων και εθίμων της χώρας. Επίσης μια πιο φιλελεύθερη οικονομική πολιτική υπό μορφή αυξημένων δανείων ή και άκρομη προσωρινών επιδοτήσεων για ώριμα προϊόντα, μπορούσε όχι μόνο να αυξήσει το αγροτικό προϊόν, αλλά επίσης να αλλάξει την διάρθρωσή του, επιτρέποντας στους αγρότες να διαφοροποιήσουν την παραγωγή τους προς εκείνα που έχουν μεγάλη ζήτηση και υψηλότερα κέρδη.

Μόνο το 1953 η παραγωγή της κτηνοτροφίας έφθασε τα προπολεμικά επίπεδα. Έκτοτε παρατηρήθηκε μια σταθερή άνοδος όφελιμους, κυρίως στην βελτίωση των κτηνιατρικών υπηρεσιών και στις καλύτερες ποιότητες διατροφής των ζώων. Και οι δύο αυτοί παράγοντες είχαν σαν αποτέλεσμα την αύξηση της παραγωγής κατά ζώον. Ο πίνακας 3 δείχνει ότι η παραγωγή κρέατος το 1954 ήταν 108

3. Στατιστική Έπετηρίς της Ελλάδος 1971, (Αθήναι: Έθνική Στατιστική Υπηρεσία της Ελλάδος, 1972), σελ. 145-161.

4. Μηνιαίο Στατιστικό Δελτίον. (Αθήναι: Έθνική Στατιστική Υπηρεσία της Ελλάδος, Ιανουάριος 1969 και Οκτώβριος 1972), σελ. 27.

5. United Nations Statistical Yearbook 1971 (New York: Statistical Office of the United Nations, Dept. of Economics and Social Affairs, 1972), Twenty-Third Issue, σελ. 95.

Π Ι Ν Α Κ Α Σ 3

ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΔΙΑΦΟΡΩΝ ΓΕΩΡΓΙΚΩΝ ΚΑΙ ΚΤΗΝΟΤΡΟΦΙΚΩΝ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΚΑΙ ΑΛΙΕΙΑΣ
(σε χιλιάδες τόννων)

Προϊόντα	1954	1962	1969	Ποσοστάια αύξηση από 1954 - 1969
	Σίτος	1.219	1.722	1.723
Κριθή	233	232	447	92
Άραβόσιτος	254	215	413	63
Όρυζα	86	68	101	17
Καπνός	67	89	80	19
Βάμβακος	128	270	338	64
Γαμήλια	142	403	676	53
Πεκόνια	425	338	594	40
Αεζανικά κοπά	970	893	1.687	74
Επιτραπέζιοι έλαιαι	33	24	52	58
Έλαιόλαδον	124	69	178	44
Κορνιούλακή	75	112	99	32
Σουδάρανη	38	89	87	129
Γάλακτος	459	407	489	7
Επιτραπέζιοι σταφολαι	130	24	234	80
Εκπεριδοιαθή	196	428	632	222
Κρέας	108	169	278	157
Γάλα	835	1.035	1.299	56
Τυρός	63	95	113	79
Άλιούματα	53	110	97	83

Πηγή: Στατιστική Έπεση της Ελλάδος, 1948, 1971 (Αθήναι: Έθνική Στατιστική Υπηρεσία της Ελλάδος, Μη-
νιαιον Στατιστικόν Δελτίον (Αθήναι: Έθνική Στατιστική Υπηρεσία της Ελλάδος, Ακρίβιος 1967), United Nations
Statistical Yearbook 1971, (New York: Statistical Office of the United Nations, Department of Economic and Social Affairs, 1972),
Twenty third issue.

χιλιάδες μετρικοί τόνοι, και έφθασε σε 278 χιλιάδες τόνους το 1969, δηλαδή αύξηση κατά 157%. Κατά την αυτή περίοδο η παραγωγή γάλακτος και τυρού αδήχθηκε κατά 50% και 79% αντίστοιχως.

Η συμμετοχή της άλιείας στην Έλληνική οικονομία αυξάνεται ταχέως. Ο μέσος ετήσιος ρυθμός ανάπτυξης της άλιείας ήταν 7,7% μεταξύ 1953 - 1970. Παρά τον ύψηλό αυτό ρυθμό ανάπτυξης η άλιεία αντιπροσωπεύει μόνο 2 έως 3% του συνολικού προϊόντος του πρωτογενούς τομέως, και λιγώτερο του 1% του Α.Ε.Π. της χώρας κατά την περίοδο αυτή. Το 1969 τα συνολικά άλιεύματα ήταν 97 χιλιάδες τόνοι, συγκρινόμενα με 53 χιλιάδες τόνους το 1954. Δηλαδή 83% αύξηση άλιευμάτων από το 1954 έως το 1969 (πίνακας 3).

Ο μέσος ετήσιος ρυθμός ανάπτυξης του δασοκομικού προϊόντος μεταξύ του 1953 - 1970 ήταν 2,5%. Αύτός ο ρυθμός ανάπτυξης είναι πολύ χαμηλώτερος από τους αντίστοιχους ρυθμούς της γεωργίας - κτηνοτροφίας και άλιείας κατά την υπό εξέταση περίοδο. Κατά το χρονικό διάστημα των 18 ετών η συμμετοχή της δασοκομίας στο συνολικό προϊόν του πρωτογενούς τομέως κυμάνθηκε μεταξύ 2 και 5%, και παρέμεινε λιγώτερο από 1% του συνολικού Α.Ε.Π. της χώρας.

Μετά το 1953, η παραγωγή οικοδομικής ξυλείας αδήχθηκε σημαντικώς και έφθασε στα 413.002 κυβικά μέτρα το 1969, ποσό μεγαλύτερο κατά 57% του αντίστοιχου το 1954.

Παρά την έπιβλοοσα πρόοδο στον πρωτογενή τομέα μετά το 1953, άπαιτούνται μεγάλες προσπάθειες άκόμη, ώστε αύτός ο τομέας να άποδώσει τα μέγιστα της δυναμικότητός του. Έκείνο πού χρειάζεται είναι προγραμματισμός τόσο από μέρος των γεωργών όσο και από μέρος των γεωργικών φορέων του Κράτους.

Δευτερογενής τομέας

Ο πιο γρήγορα ανάπτυσσόμενος τομέας στην Έλλάδα μετά το 1953 είναι ο δευτερογενής τομέας άποτελούμενος από την μεταποίηση, οίκοδομές, ηλεκτρισμό, ύδρευση, όρυχεία και μεταλλεία. Η μεταποίηση έχει άναπτυχθή μετά το 1953 με μέσο ετήσιο ρυθμό 8,3%. Παρά τον ύψηλό αυτό ρυθμό ανάπτυξης, η συμμετοχή της μεταποιήσεως στο συνολικό προϊόν του δευτερογενούς τομέως μειώθηκε από 72% το 1953 σε 62% το 1970. Κατά την ίδια περίοδο, η συμμετοχή της στο Α.Ε.Π. της χώρας αδήχθηκε από 13 σε 19%. Η μικρή συμμετοχή μεταποιήσεως στο συνολικό Α.Ε.Π. οφείλεται όχι μόνο στην έλλειψη κεφαλαίων και ειδικευμένων εργατών αλλά επίσης στη μικρή έσωτερική άγορά. Σε μερικές βιομηχανίες μεταποιήσεως άπαιτούνται εργοστάσια εύρειας κλίμακος παραγωγής για άποδοτική παραγωγή, αλλά η έσωτερική άγορά μπορεί να άπορροφήσει μόνον ένα κλάσμα των προϊόντων τους. Γι' αύτόν τον λόγο η διεύρυνση της άγοράς τίθεται σαν προδπόθεση για την ίδρυση εργοστασίων πού θα παράγουν κάτω από άνταγωνιστικές συνθήκες κόστους. Όσον άφορά την άπασχόληση, η μεταποίηση άπασχολούσε 12,9% του εργατικού δυναμικού το 1961. Το ποσοστό αυτό αδήχθη-

κε σέ 16,4% βάσει της τελευταίας απογραφής του 1971, συγκρινόμενο με 35% στην γεωργία.

Μέχρι το 1953 η μεταποίηση στην Ελλάδα ήταν κυρίως συγκεντρωμένη στην επεξεργασία των εσωτερικώς παραγομένων πρωτογενών προϊόντων. Μετά το 1953 ο τομέας αυτός άλλαξε σημαντικά την δομή του. Οι έπιεκατακτικές δυνάμεις κινήθηκαν προς την κατεύθυνση των καταναλωτικών αγαθών διαρκείας και βιομηχανικών προϊόντων. Η επέκταση αυτή ήταν πιο αξιοσημείωτη στις βασικές μεταλλουργικές βιομηχανίες, χάλυβος και σιδήρου. Το προϊόν αυτών των βιομηχανιών αύξηθηκε από 1,31 εκατομμύρια δολάρια το 1953 σέ 42,72 εκατομμύρια δολάρια το 1969. Άλλες βιομηχανίες που αναπτύχθηκαν ταχέως κατά την περίοδο αυτή ήταν οι χημικές βιομηχανίες, μεταφορικών μέσων, ξύλου και επίπλων, εκτυπώσεων και εκδόσεων, κατασκευής τελικών μεταλλικών προϊόντων, μηχανικών και ηλεκτρικών αγαθών και μη μεταλλικών προϊόντων, όπως τσιμέντων και ύαλου. Οι ρυθμοί ανάπτυξεως στις δύο μεγαλύτερες βιομηχανίες μεταποιήσεως της Ελλάδος, θφαντικές και ειδών διατροφής, καθώς επίσης στις βιομηχανίες κοτών, κεινός, υποδήσεως και ένδύσεως υπήρξαν ικανοποιητικοί, αλλά χαμηλότεροι των αντίστοιχων των προηγούμενων βιομηχανιών. Ο πίνακας 4 παρουσιάζει τις τάσεις των Έλληνικών βιομηχανιών μεταποιήσεως από το 1953 έως το 1969. Αυτές οι τάσεις αντικατοπτρίζουν εύρως την διαφοροποίηση του κλάδου της μεταποιήσεως από τις ελαφρές βιομηχανίες, παρά την απόλυτη ανάπτυξη τους, προς τις βαριές βιομηχανίες.

Μεταξύ 1953 - 1970 οι βιομηχανίες ηλεκτρισμού και ύδατος αναπτύχθηκαν με μέσο ετήσιο ρυθμό 13,3%. Αυτός ο ρυθμός ανάπτυξεως ήταν ο υψηλότερος που σημειώθηκε σέ οποιοδήποτε άλλο κλάδο του δευτερογενούς τομέως. Έν τώ μεταξύ ή συμβολή τους στέ συνολικό προϊόν του δευτερογενούς τομέως αύξηθηκε σέ 7% το 1970 συγκρινόμενο με 4% το 1953, και ή συμμετοχή τους στέ Α.Ε.Π. έφθασε 1,7% το 1970, δύομιση φορές μεγαλύτερη από ότι ήταν το 1953. Οι ίδιες έπιχειρήσεις άπασχόλησαν 0,4% το συνολικού έργατικού δυναμικού το 1961 και 0,8% το 1971, εκ του οποίου περίπου δύο τρίτα άνηκαν στις βιομηχανίες ηλεκτρισμού.

Τό προϊόν των έπιχειρήσεων ηλεκτρισμού άνερχόταν το 1955 σέ 1.258 εκατομμύρια ΩΧΒ (ΚWH) και αύξηθηκε σέ 8.991 εκατομμύρια ΩΧΒ το 1970. Η συνολική δυναμικότητα της χώρας αύξηθηκε από 617 χιλιάδες ΩΧΒ (ΚWH) το 1962 σέ 2,5 εκατομμύρια (ΚWH) το 1970. Από αυτή την δυναμικότητα πάνω από 58% ήταν θερμική και ή υπόλοιπη ύδροηλεκτρική.

Τό συνολικό προϊόν των όρυχείων - μεταλλείων αύξηθηκε από 13,3 εκατομμύρια δολάρια το 1953 σέ 59 εκατομμύρια δολάρια το 1970, με μέσο ετήσιο ρυθμό ανάπτυξεως περίπου 9,5%. Παρά τον ύψηλό ρυθμό ανάπτυξεως ή συμμετοχή του κλάδου τούτου, τόσο στέ Α.Ε.Π. όσο και στέ προϊόν του δευτερογενούς τομέως παρέμεινε περίπου ή ίδια κατά την 18ετή περίοδο. Συγκεκριμένα, ή συμμετοχή του στέ Α.Ε.Π. κυμάνθηκε μεταξύ 0,8 - 1% και 4 - 5% στέ προϊόν του δευτερογενούς τομέως. Παρά την σημαντική αύξηση του προϊόντος του κλάδου των όρυχείων - μεταλλείων, τό έργατικό δυναμικό τό άπασχολούμενο σ' αυ-

Π ί ν α κ α ς 4

ΠΡΟΤΟΝ ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΕΩΣ ΚΑΤΑ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΕΣ

(σε εκατομμύρια δολάρια 1952 σταθερές τιμές)

Ποσοστιαία αύξηση

	1953	1961	1969	1953 - 61	1961 - 69	1953 - 69
Βιομηχανίες Μεταποίησης	60.00	85.77	144.95	43	69	142
Έκταξευρήσεις τροφίμων-ποτού-καινού	34.53	57.84	109.57	65	89	217
Ύφαντικά	33.68	50.69	53.26	50	5	58
Ενδύσεως - Υλοδύσεως	8.62	21.23	47.99	46	126	456
Ξύλου και Ξυλείων	8.48	15.55	38.09	83	145	349
Χάρτου εκδόσεων & εκτυπώσεων	11.91	30.53	87.01	156	185	631
Χημικά	13.56	21.10	53.80	56	155	297
Μη μεταλλικών όρυκτων						
Βασικά μεταλλουργικά, αντικειμένων εκ μετάλλων, μηχανά	1.31	6.51	42.72	497	656	3161
καί ηλεκτρικών μηχανών	27.70	47.24	94.20	118	100	335
Μεταφορικών μέσων	4.57	15.36	28.78	236	87	530
Λοιπά	5.42	10.19	19.84	88	95	88

Πηγή: Καταρτήσθη από Έθνικολ Λογφορισμοί της Έλλάδος, 1948-1970, άρθ. 21, (Αθήνα: Έθνικη Στατιστική Υπηρεσία της Ελλάδος, 1972).

τές τις επιχειρήσεις μειώθηκε από 22 χιλιάδες άτομα το 1961 σε 21 χιλιάδες το 1971. Το γεγονός αυτό αποτελεί μία δυνατή ένδειξη ότι η παραγωγικότητα αύξηθηκε σημαντικά σ' αυτόν τον κλάδο κατά την διάρκεια της δεκαετίας.

Πολλά από τα όρυκτα του ελληνικού υπεδάφους διοχετεύονται σε ξένες αγορές άκατέργαστα και συνεπώς η επίπτωσή τους στην εσωτερική οικονομία της χώρας περιορίζεται στις ευκαιρίες άπασχολήσεως που δημιουργεί η εξόρυξή τους και στην απόκτηση συναλλάγματος εκ των εξαγωγών τους. Με άλλα λόγια, η εσωτερική οικονομία άποστερείται τους προς τα έξω συνδέσμους, που θα δημιουργούσε η επεξεργασία αυτών των όρυκτων.

Κατά την υπό μελέτη περίοδο, ο οικοδομικός κλάδος άναπτύχθηκε με μεγάλο ρυθμό. Ένας οικοδομικός όργασμος άφξησε το προϊόν του κλάδου αυτόσ από 56 άκατομμύρια δολάρια το 1953 σε 339 άκατομμύρια δολάρια το 1970, με μέσο έτησιο ρυθμό άναπτύξεως 11,4%. Έν τω μεταξύ, η συμβολή των οικοδομικών επιχειρήσεων στο Α.Ε.Π. άφξηθηκε από 4% σε 7% και στο συνολικό προϊόν του δευτερογενούς τομέος από 20 σε 27%. Μπορεί να ύποστηριχθ, ότι ο οικοδομικός κλάδος στην Έλλάδα έχει βοηθήσει σημαντικά την πορεία οικονομικής άναπτύξεως της χώρας κατά την 15ετή περίοδο. Μέσω των προς τα πίσω δεσμών του ο κλάδος αυτός συνέβαλε σοβαρά στην προώθηση της μετακοιήσεως, όρυχειών, μεταλλείων και δασοκομίας.

Τριτογενής τομέος

Προηγούμενος, σ' αυτή την μελέτη η άνάπτυξη του τριτογενούς τομέος εξετάσθηκε γενικά. Στην συνέχεια θα προχωρήσουμε στην εξέταση ώρισμένων κλάδων του τριτογενούς τομέος. Αυτοί οι κλάδοι είναι: μεταφορές, επικοινωνίες και «διάφορες ύπηρεσίες» (ξενοδοχεία, έσπιτόρια, κέντρα διασκεδάσεως και τουριστικές επιχειρήσεις).

Το προϊόν, σε σταθερές τιμές, των μεταφορικών επιχειρήσεων αύξηθηκε από το 1953 έως το 1970 με μέσο έτησιο ρυθμό 7,8%, με ύψηλότερους ρυθμούς άναπτύξεως 15ίως μετά το 1960. Κατά την ίδια περίοδο, η συμβολή αυτών των επιχειρήσεων τόσον στο Α.Ε.Π. όσο και στο συνολικό προϊόν του τριτογενούς τομέος μειώθηκε εξ αίτιος των ύψηλότερων ρυθμών άναπτύξεως σε άλλους κλάδους της οικονομίας. Το άπασχολούμενο έργατικό δυναμικό στον μεταφορικό κλάδο ετίξηθηκε από 138 χιλιάδες άτομα το 1961 σε 183 χιλιάδες το 1971. Κατά τα τελευταία 15 χρόνια, λόγω της άναπτύξεως του διεθνούς τουρισμού, το μεταφορικό σύστημα της Έλλάδος, όλων των μορφών, επεκτάθηκε σε πολλές περιοχές περιούστικού ενδιαφέροντος. Συνέπεια της συγκοινωνιακής αυτής επέκτασεως όπηρεσε η αύξηση των καλλιιεργειών, η έμπορικοποίηση της γεωργίας και η άνάπτυξη βιομηχανικών όγορών στις περιοχές αυτές.

Κατά τα τελευταία 20 χρόνια το σύστημα των επικοινωνιών της Έλλάδος βελτιώθηκε κατακορύφως. Το 1954, το σύνολο των τηλεφωνικών συσκευών ήταν 88.297, κατά το τέλος του 1970 ο άριθμός αυτός έφθασε στο 1.044.777. Το συνολικό προϊόν του κλάδου των επικοινωνιών αύξηθηκε με μέσο έτησιο ρυθμό 11,2%

κατά την υπό εξέταση περίοδο. Η ποσοστιαία συμμετοχή του στο Α.Ε.Π. και συνολικό προϊόν του τριτογενούς τομέως αυξήθηκε από 0,59 το 1953 σε 1,03 το 1970 και από 1,41 το 1953 σε 2,46 το 1970 αντίστοιχως. Το προϊόν του κλάδου «διάφορες υπηρεσίες» από το 1953 έως το 1961 αυξήθηκε με μέσο ετήσιο ρυθμό 4,9%. Έξ άλλου ο μέσος ρυθμός ανάπτυξεως από το 1961 έως το 1970 ήταν 8%. Αυτός ο υψηλότερος ρυθμός ανάπτυξεως αποδίδεται κυρίως στις αυξημένες τουριστικές δαπάνες. Η σπουδαιότητα των «διαφόρων υπηρεσιών» στο Α.Ε.Π. και στο συνολικό προϊόν του τριτογενούς τομέως ακολουθήσε πατωτικές τάσεις από το 1953 έως το 1961 και στην συνέχεια άρχισε να αξιανεται ξανά.

Ίσοζύγιο πληρωμών

Οι μέχρι τώρα αναφερθείσες διαρθρωτικές αλλαγές στους τρεις τομείς της Έλληνικής Οικονομίας έχουν ταυτόχρονα επηρεάσει και αντικατοπτρίζονται στο ισοζύγιο διεθνών πληρωμών. Από το 1953 και μετά, η διάρθρωση των ελληνικών εισπράξεων και πληρωμών έχει υποστεί σημαντικές αλλαγές. Αυτές αναφέρονται ειδικότερα στις αλλαγές της συνθέσεως των εμπορευματικών εισαγωγών και εξαγωγών και στην συνεχώς αυξανόμενη σπουδαιότητα των εισπράξεων εξ αδήλων πόρων.

Το έλλειμμα στο εμπορικό ισοζύγιο είναι ένα χρόνιο χαρακτηριστικό της Έλληνικής Οικονομίας και συνεχώς διευρύνεται. Όπως φαίνεται στον πίνακα 5, το έλλειμμα αυξήθηκε από 164 εκατομμύρια δολάρια το 1953 σε 1.315 εκατομμύρια δολάρια το 1970, μία επταπλάσια αύξηση. Η αιτία του φαινομένου αυτού εδρίζεται σε δύο βασικούς παράγοντες, την υψηλή ροπή προς εισαγωγή, δημιουργηθείσα από την ταχεία εκβιομηχάνιση της χώρας και σ' ένα σχετικά υποτονικό εξαγωγικό τομέα. Οι εισαγωγές αυξήθηκαν 5,6 φορές από το 1953, από 296 εκατομμύρια δολάρια σε 1.958 εκατομμύρια δολάρια το 1970, ενώ η αξία των εξαγωγών αυξήθηκε μόνο 3,9 φορές, από 132 εκατομμύρια δολάρια το 1953 σε 643 εκατομμύρια δολάρια το 1970. Σαν αποτέλεσμα αυτών των διαφορών είναι η συνεχής μείωση του ποσοστού των εισαγωγών που χρηματοδοτούνται από τις εξαγωγές (πίνακας 5).

Παρ' όλον ότι και κατά το 1970 κατείχαν την κυρίαρχον θέση στις συνολικές εξαγωγές τα γεωργικά προϊόντα και πρώτες ύλες με ποσοστό 57% του συνόλου, η σύνθεση των εξαγωγών είχε αλλάξει σημαντικά μετά το 1953. Μέχρι το 1959, πάνω από 90% των εξαγωγών εμπορευμάτων ήταν γεωργικά προϊόντα και πρώτες ύλες και μόνον 7% αγαθά του κλάδου της μεταποίησης. Η συμβολή των προϊόντων της μεταποίησης στις συνολικές εξαγωγές ανέβηκε αισθητά μετά το 1959 και έφθασε περίπου 40% το 1970. Η διαφοροποίηση αυτή των εξαγωγών εμπορευμάτων υπήρξε συνέπεια της ταχείας επεκτάσεως των επιχειρήσεων της μεταποίησης κατά την περίοδο μεταξύ 1959 - 1970.

Η μορφή οικονομικής ανάπτυξεως της Ελλάδος μετά το 1953, όχι μόνον άλλαξε την διάρθρωση των εξαγωγών, αλλά επίσης επηρέασε το μέγεθος και την

Πίνακας 5
ΕΜΠΟΡΙΚΟΝ ΙΣΟΖΥΓΙΟΝ ΚΑΙ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΣ ΛΗΛΑΩΝ
(Έκατομύρια δολάρια)

Έτος	Έμπορικόν Ίσοζύγιον			
	Έξαγωγές F.O.B.	Εισαγωγές C.I.F.	Υπόλοιπον	Έξαγωγές σάν ποσοτό των Εισαγωγών
1953	132	296	— 164	44.6
1954	152	330	— 178	46.0
1955	183	382	— 199	47.8
1956	190	464	— 274	41.0
1957	220	524	— 304	41.9
1958	232	565	— 333	41.0
1959	204	567	— 363	36.0
1960	203	702	— 499	28.9
1961	223	714	— 491	31.3
1962	250	701	— 451	35.7
1963	290	804	— 514	36.1
1964	309	885	— 576	34.9
1965	328	1134	— 806	28.9
1966	406	1223	— 817	33.2
1967	495	1186	— 691	41.7
1968	468	1393	— 925	33.6
1969	554	1594	— 1040	34.7
1970	643	1958	— 1315	32.8

Πίνακας 5 (συνέχεια)

Έτος	Εισπράξεις	Πληρωμές	Λογαριασμός Άδελων	
			Υπόλοιπον Άδελων	Υπόλοιπον Τρεχομένων Λογαριασμών (Έμπορικόν Ελλείμμα - Καθαρός εισπράξεις από άδελους)
1953	107.8	23.4	84.4	— 79.6
1954	124.2	30.1	94.1	— 83.9
1955	153.9	36.0	117.9	— 81.1
1956	182.6	39.3	143.3	— 130.7
1957	235.7	49.7	186.0	— 118.0
1958	217.6	47.7	169.9	— 163.1
1959	237.2	54.9	182.3	— 180.7
1960	273.2	65.5	207.7	— 291.3
1961	319.6	75.2	244.4	— 246.6
1962	379.6	87.6	292.0	— 159.0
1963	454.3	97.6	356.4	— 157.6
1964	479.5	129.3	350.2	— 225.8
1965	549.4	136.7	411.7	— 394.3
1966	635.9	154.6	481.3	— 335.7
1967	659.0	184.0	475.0	— 216.0
1968	718.6	194.2	524.4	— 400.6
1969	786.0	240.7	545.3	— 494.7
1970	940.4	266.9	673.5	— 641.5

Πηγή: United Nations Monthly Bulletin of Statistics 1958, 1960, 1966, 1971, OECD Economic Surveys of Greece 1960-1964, 1966-1967, 1969, και Στατιστική Έκπετηρίς της Έλλάδος 1971.

Πίνακας 6

ΕΙΣΑΓΩΓΕΣ ΚΑΙ ΕΞΑΓΩΓΕΣ ΚΑΤΑ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΑΓΑΘΩΝ ΔΙΑΦΟΡΩΝ ΕΤΩΝ
(Έκτομομύρια δολάρια)

Κατηγορίες Άγαθων	1954			
	Εισαγωγές	%	Εξαγωγές	%
1. Τρόφιμα και ζώα ζώντα	54.23	16.4	37.90	24.9
2. Ποτά και Καπνός	0.14	0.0	64.95	42.8
3. Πρώτα ύλαι μη εδάδιμοι πλήν καυσίμων	48.10	14.6	23.80	15.7
4. Όροκτα καύσιμα, λιπαντικά κ.λ.π.	45.40	13.8	—	—
5. Έλαια και λίπη ζωικής ή φυτικής προελεύσεως	0.41	0.1	10.20	6.7
6. Χημικά προϊόντα	29.85	9.1	5.14	3.4
7. Βιομηχανικά είδη	77.03	23.3	8.14	5.4
8. Μηχανήματα και όλικων μεταφορών	62.73	19.0	1.10	0.7
9. Διάφορα Βιομηχανικά είδη	11.53	3.5	0.63	0.4

Κατηγορίες Άγαθων	1959			
	Εισαγωγές	%	Εξαγωγές	%
1. Τρόφιμα και ζώα ζώντα	76.68	13.5	61.67	30.2
2. Ποτά και Καπνός	0.32	0.1	70.80	34.7
3. Πρώτα ύλαι μη εδάδιμοι πλήν καυσίμων	50.57	8.9	54.94	26.9
4. Όροκτα καύσιμα, λιπαντικά κ.λ.π.	51.69	9.1	0.07	0.0
5. Έλαια και λίπη ζωικής ή φυτικής προελεύσεως	0.62	0.1	2.29	1.1
6. Χημικά προϊόντα	50.64	9.0	5.87	2.9
7. Βιομηχανικά είδη	108.89	19.2	5.94	2.9
8. Μηχανήματα και όλικων μεταφορών	211.48	37.3	0.98	0.5
9. Διάφορα Βιομηχανικά είδη	15.92	2.8	1.52	0.7

Κατηγορίες Άγαθων	1970			
	Εισαγωγές	%	Εξαγωγές	%
1. Τρόφιμα και ζώα ζώντα	189.05	9.7	147.29	22.9
2. Ποτά και Καπνός	2.49	0.1	112.34	17.5
3. Πρώτα ύλαι μη εδάδιμοι πλήν καυσίμων	165.70	8.4	108.59	16.9
4. Όροκτα καύσιμα, λιπαντικά κ.λ.π.	134.65	6.9	6.40	1.0
5. Έλαια και λίπη ζωικής ή φυτικής προελεύσεως	13.32	0.7	4.94	0.7
6. Χημικά προϊόντα	158.60	8.1	46.14	7.2
7. Βιομηχανικά είδη	306.63	15.7	183.58	28.6
8. Μηχανήματα και όλικων μεταφορών	931.23	47.5	9.55	1.5
9. Διάφορα Βιομηχανικά είδη	57.34	2.9	23.65	3.7

Πηγή: Κατηρησθή από Στατιστική Έπετηρίς τής Ελλάδος 195
1959-1960, 1971, (Αθήνα: Έθνική Στατιστική Υπηρεσία τής Ελλάδος, 1955 1960 1971)

σύνθεση των εισαγωγών. Όπως φαίνεται στον πίνακα 6, το 1954 πάνω από 43% των συνολικών εισαγωγών ήταν είδη διατροφής και βιομηχανικά αγαθά κυρίως για κατανάλωση. Μηχανήματα και μέσα μεταφοράς αντιπροσώπευαν μόνον 19% των συνολικών εισαγωγών. Μετά το 1954 παρατηρείται σταθερή μεταστροφή προς περισσότερα κεφαλαιουχικά αγαθά και λιγότερα καταναλωτικά προϊόντα. Το 1959 τα μηχανήματα και μέσα μεταφοράς αντιπροσώπευαν πάνω από 37% των συνολικών εισαγωγών, ενώ τα είδη διατροφής και βιομηχανικά καταναλωτικά αγαθά μειώθηκαν περίπου στο 35%. Οι αλλαγές αυτές στην δομή των εισαγωγών παρουσιάζονται ακόμη πιο έντυπωσιακές, εξετάζοντας την σύνθεση των συνολικών εισαγωγών του έτους 1970. Συγκεκριμένα, το 1970 οι εισαγωγές των βιομηχανικών αγαθών και ειδών διατροφής μειώθηκαν σε περίπου 28% και των μέσων μεταφοράς και μηχανημάτων αυξήθηκαν σε 47,5% του συνόλου (πίνακας 6). Κατά την ίδια περίοδο, οι εισαγωγές χημικών προϊόντων, δρυστικών καυσίμων και λιπαντικών και άκατεργάστων όλων μειώθηκαν σημαντικώς σαν ποσοστά. Αυτό οφείλεται στο γεγονός, ότι η έσωτερική παραγωγή αυτών των αγαθών αυξήθηκε και κάλυψε το μεγαλύτερο μέρος της έσωτερικής ζήτησης.

Η διαφοροποίηση των ελληνικών εισαγωγών μετά το 1953 αποδίδεται στους ακόλουθους παράγοντες. Πρώτον, η ταχεία οικονομική ανάπτυξη της χώρας πολλαπλασίασε τις εισαγωγικές ανάγκες κεφαλαιουχικών αγαθών για την διεύρυνση της βιομηχανικής βάσεως. Δεύτερον, η αύξηση των εισοδημάτων ώριμνων τμημάτων του πληθυσμού είχε σαν αποτέλεσμα την αύξηση των εισαγωγών τελειωμένων καταναλωτικών αγαθών. Τέλος, η συνεχής μείωση των εισαγομένων ειδών διατροφής οφείλεται στην αύξηση της έσωτερικής παραγωγής αυτών των αγαθών.

Ο λογαριασμός αδήλων υπήρξε πάντοτε σημαντικός στο ελληνικό ισοζύγιο πληρωμών. Τα κυριότερα συστατικά των αδήλων είναι, πληρωμές για ναυτιλιακές υπηρεσίες, μεταναστευτικά έμβασματα και τουριστικές δαπάνες. Κατά την 18ετή περίοδο υπό εξέταση, οι εισπράξεις αδήλων αυξήθηκαν περίπου 3 φορές, σε σύγκριση με τις εισπράξεις από τις εμπορευματικές εξαγωγές που τετραπλασιάστηκαν. Η εθνική άνοδική τάση των αδήλων μετά το 1953 έλυσε κατά ένα μέρος το πρόβλημα του εμπορικού ισοζυγίου. Ειδικότερα, η μεγάλη αύξηση των αδήλων εισπράξεων σε συνδυασμό με τις σχετικά χαμηλές πληρωμές είχε σαν αποτέλεσμα σημαντικά ποσά καθαρών κερδών, τα όποια κάλυψαν ένα σοβαρό ποσοστό του ελλείμματος του εμπορικού ισοζυγίου, όπως φαίνεται στον πίνακα 5.

Οι προοπτικές του λογαριασμού αδήλων πόρων είναι πολύ ενθαρρυντικές για τους ακόλουθους λόγους. Πρώτον, οι εισπράξεις από τις ναυτιλιακές υπηρεσίες αναμένεται να αυξηθούν δεξ αιτίας του συνεχώς αυξανόμενου αριθμού και χωρητικότητας του ελληνικού ναυτιλιακού στόλου. Δεύτερον, η συνεχιζόμενη μετανάστευση είναι ένδειξη ότι τα μεταναστευτικά έμβασματα θα ακολουθήσουν την άνοδική πορεία τους. Τέλος, με δεδομένη την αυξανόμενη ζήτηση του διεθνούς τουρισμού, αναμένεται, ότι οι τουριστικές εισπράξεις θα ανέλθουν σημαντικά στην Ελλάδα.

Παρά τὸ γεγονός ὅτι τὸ ὑπόλοιπο τοῦ ἰσοζυγίου ἀδήλων πόρων παρουσιάζεται πολὺ εὐνοϊκὰ μεταξὺ 1953 - 1970, δὲν εἶναι ἀρκετὸ νὰ ἐξουδετερώσῃ τὸ συνεχῶς ἀξανόμενον παθητικὸ τοῦ ἐμπορικοῦ-ἰσοζυγίου. Κατὰ συνέπεια τὸ ἔλλειμμα τῶν τρεχουσῶν λογαριασμῶν ἔχει γίνεῖ διαρκές, ὅπως φαίνεται στὸν πίνακα 5. Τὸ κύριο μέρος τοῦ ἐλλείμματος αὐτοῦ, τὸ ὁποῖο ἀυξήθηκε ἀπὸ 79,6 ἑκατομμύρια δολλάρια τὸ 1953 σὲ 641,5 ἑκατομμύρια δολλάρια τὸ 1970, χρηματοδοτήθηκε ἀπὸ ἰδιωτικὲς εἰσροὲς κεφαλαίων, ἀπὸ ἐξωτερικὸ δανεισμὸ τοῦ δημοσίου καὶ ὀργανισμῶν, ξένη βοήθεια καὶ πολεμικὲς ἀποζημιώσεις.

Συμπέρασμα

Ἀπὸ τὴν ἀναλυτικὴ συζήτηση τῆς δομῆς τῆς Ἑλληνικῆς Οἰκονομίας μεταξὺ 1953 - 1970 τὸ εὐρὺ συμπέρασμα, τὸ ὁποῖο ἐξάγεται, εἶναι ὅτι ἡ χώρα ἐπέτυχε ἱκανοποιητικὸς ρυθμοὺς οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως σὲ ὄλους τοὺς τομεῖς. Βασικὸ χαρακτηριστικὸ αὐτῆς τῆς οἰκονομικῆς προόδου εἶναι οἱ εὐνοϊκὲς ἀναπτυξιακὲς μεταβολὲς ἐντὸς καὶ μεταξὺ τῶν τριῶν τομέων. Ἡ αὐξηση τοῦ προϊόντος στὸν πρωτογενῆ τομέα μὲ τὴν ταυτόχρονο μείωση τοῦ ἀπασχολουμένου ἐργατικοῦ δυναμικοῦ στὸ κλάδο αὐτὸν εἶναι μία σωστὴ τάση ἀναπτύξεως. Θὰ πρέπει νὰ τονισθῇ ὅμως, ὅτι ἡ περαιτέρω ἐκμηχάνιση τοῦ πρωτογενοῦς τομέως θεωρεῖται ἀπαραίτητη λόγῳ τῆς κοινωνικοοικονομικῆς σπουδαιότητός του στὴ χώρα. Στὸν δευτερογενῆ τομέα εἶναι ἀξιοσημείωτη ἡ διαφοροποίηση τῆς παραγωγῆς πρὸς τὴν κατεύθυνση βιομηχανικῶν προϊόντων καὶ καταναλωτικῶν ἀγαθῶν διαρκείας. Ἀνεξάρτητα μὲ τὸ πρόβλημα τοῦ χρονίου ἐλλείμματος τοῦ ἐμπορικοῦ ἰσοζυγίου, οἱ ἐπελθοῦσες μεταβολὲς στὴν διάρθρωση τῶν εἰσαγωγῶν καὶ ἐξαγωγῶν ἀποτελοῦν ἐνθαρρυντικὰ στοιχεῖα γιὰ τὴν περαιτέρω ἀνάπτυξη τῆς οἰκονομίας.